

Véghe Attila
(1962, Budapest)
költő, író, Nagymaroson él,
József Attila-díjas

Véghe Attila

Az égcsősz kilépett kertjébe

Íróasztalom fiókjában van egy regiszteres füzet. Ódivatú emberként ebbe írom a telefonszámokat. Azok neve mellé, akik meghalnak, nagy fekete keresztet húzok. Bárhol belelapozol, barátom, a füzet olyan, mint egy temető. Ma reggel behúztam egyet. Még csak derengett, amikor kinyitottam az ablakokat, hideg harangszó szállt a ködben (közel lakom a nagymarosi templomhoz), beszellőztettem a szobát a semmi harangzúgásával, aztán csak ültem a kiürült zengéstérben, és néztem magam elé. Már nem tudom feldolgozni barátaim halálát. Ez a szó is undorító, hogy 'feldolgozni', pszichológiai baromság. Az ember nem gyár, a bánat nem nyersanyag. Senkinek a halálát nem akarom feldolgozni, kiírni magamból, senkit nem akarok elengedni, mert mind velem vannak, lesznek, amíg élek.

Amióta az eszemet tudom, visszafelé is tudok beszélni. Valahogy látom magamban leírva a szöveget, és egyszerűen felolvasom megfordítva. Szőcs Géza = az égcsősz. Akinek meteoritgyűrű van az ujján, annak kijár ez a tisztség. Aki ennyire zseniális költő, annak is. Aki magas állami tisztséget úgy tud elvállalni, hogy közben nem veszíti el szellemi arcát, annak is. Aki hatalmi pozícióban sem válik hatalmi emberré, hanem segítőkész, érdeklődő, élénk lélek (egyszóval: művész) marad, annak is.

Huszoneves voltam, amikor fölfedeztem magamnak őt. Barátaimmal tiltott kiadványokért rohagáltunk különféle szamizdat buti-

kokba, olvastuk a Beszélőt, az Ellenpontokat, a betiltott Kundera-, Konrád- és Petri-köteteket, marha nagy forradalmárnak éreztük magunkat, amikor a Batthyány utcában lefotózott minket az autóból figyelő rendőr. Aztán megjelent az első, már boltban is kapható Szőcs-kötet, és a szerző azonnal elfoglalta az őt megillető helyet lélekpáholyomban, amely közvetlenül Rilke széke mellett áll, és amelynek háttámláján a következő – ércnél maradandóbb – tábla díszel: A LEGNAGYOBB MAI MAGYAR KÖLTŐ. Ettől fogva vadásztam az írásaira. (*A kisberek böszörmények* óta ezek dedikált példányai sorakoznak polcomon.)

Zárkózott ember volt. Még a hozzá legközelebb állók is gyakran úgy érezték, távol van. De a súly szívébe nem lehet beköltözni. Ha az érzékenység, amely a remekműveket szüli, az élet minden pillanatában, minden gondolatunkban és tettünkben ott izzana, beleőrülnénk. Védekezni kell ellene. A *Rekonstrukció* című norvég filmben a híres író felesége, amikor elhagyja férjét, búcsúctelit hagy az asztalon: MERT HIÁNYOZTAK A SZAVAK. Igen, ez az ára a tehetségnek. Az ember a súly szívéből fakadt szavakat a művekre tartogatja, robbanjanak ott. Gézával beszélgetve könnyű volt átérezni a hétköznapiak ellen fölhúzott falon, mert nyilvánvaló volt, hogy hallgatása csak a születésekor kapott csillagajándék, nem több.

Írom a szöveget, két flekknél járok, szeretném megérteni az alapvető titkot, de nem megy.

Hogy lehet az, hogy valaki, akit szerettünk, egyszer csak nincs itt, nem lesz itt soha többé, és mi ennek tudatában ugyanúgy megyünk vásárolni, takarítjuk a lakást, telefonálunk, intézkedünk, pénzt keresünk, unatkozunk és műélvezünk, mint annak előtte. Miféle lélekbarbárok vagyunk mi? Az alapvető titkok megfejtése általában nem megy. Egy titok attól alapvető, hogy más, magasabb létsíkról érkezett. A lét végső kérdései nem arra valók, hogy válaszok

emésszék föl őket. Válaszra csak a kicsi, hétköznapi kérdések vágynak. A nagy kérdések – mint annak idején Ókeanosz a görög világot – hatalmas szellemövként tartják össze a válaszok embervilágát. Soha nem fogjuk megtudni, ami a mi létsíkunkon ab ovo tudhatatlan. Valahogy megtörtént velünk a létezés csodája. Ebben üldögélünk, mint valami nagy, csillaghullató kertben, gyönyörködve abban, ami még megmaradt nekünk.

Madarak voltunk